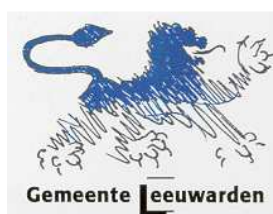

A&W-rapport 1275

ECOLOGISCHE BEOORDELING VAN DE BESTEMMINGSPLANWIJZIGING DRACHTSTERWEG E.O., LEEUWARDEN

in opdracht van

A&W-rapport 1275

**ECOLOGISCHE BEOORDELING VAN DE
BESTEMMINGSPLANWIJZIGING
DRACHTSTERWEG E.O., LEEUWARDEN**

J. Schut

Projectnummer 1355lwd	Projectleider P. Biezenaar	Status Eindrapport
Autorisatie Goedgekeurd	Paraaf R. Strijkstra	Datum 3 juni 2009

SCHUT, J. 2009.

Ecologische beoordeling van de bestemmingsplanwijziging Drachtsterweg e.o., Leeuwarden. A&W-rapport 1275. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

OPDRACHTGEVER

Gemeente Leeuwarden
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

FOTO VOORPLAAT

Zilveren maan, Trijehûs, Kemphanen, Ringslang:
Benny Klazenga, Katlijk

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
E-mail: info@altwym.nl
Web: www.altwym.nl

INHOUD

---

1. INLEIDING	1
2. VOorgenomen Plannen	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermd gebied	5
3.2. Beschermd soorten	6
4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING	9
4.1. Algemeen	9
4.2. Effecten op beschermd gebied en beoordeling	9
4.3. Effecten op beschermd soorten en beoordeling	9
4.4. Samenvattende tabel	11
5. CONCLUSIES	13
5.1. Conclusies m.b.t. beschermd gebied	13
5.2. Conclusies m.b.t. beschermd soorten	13
5.3. Aanbevelingen	14
LITERATUUR	15
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Leeuwarden is voornemens een bestemmingsplanwijziging op te stellen voor de omgeving van de Drachtsterweg, te Leeuwarden.

Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. In dit kader is ecologisch onderzoek gewenst om te beoordelen of de voorgenomen plannen stuiten op conflicten met de vigerende natuurwetgeving. De gemeente Leeuwarden heeft Altenburg & Wymenga verzocht het onderzoek en de beoordeling uit te voeren.

Doel

Deze studie is een ecologische quickscan. De effecten die ontstaan ten gevolge van de voorgenomen bestemmingsplanwijziging op beschermde natuurwaarden worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot aanleg en gebruik (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 11 maart 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1.2 en 2.3 in bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. VOORGENOMEN PLANNEN

2.1. HUIDIGE SITUATIE

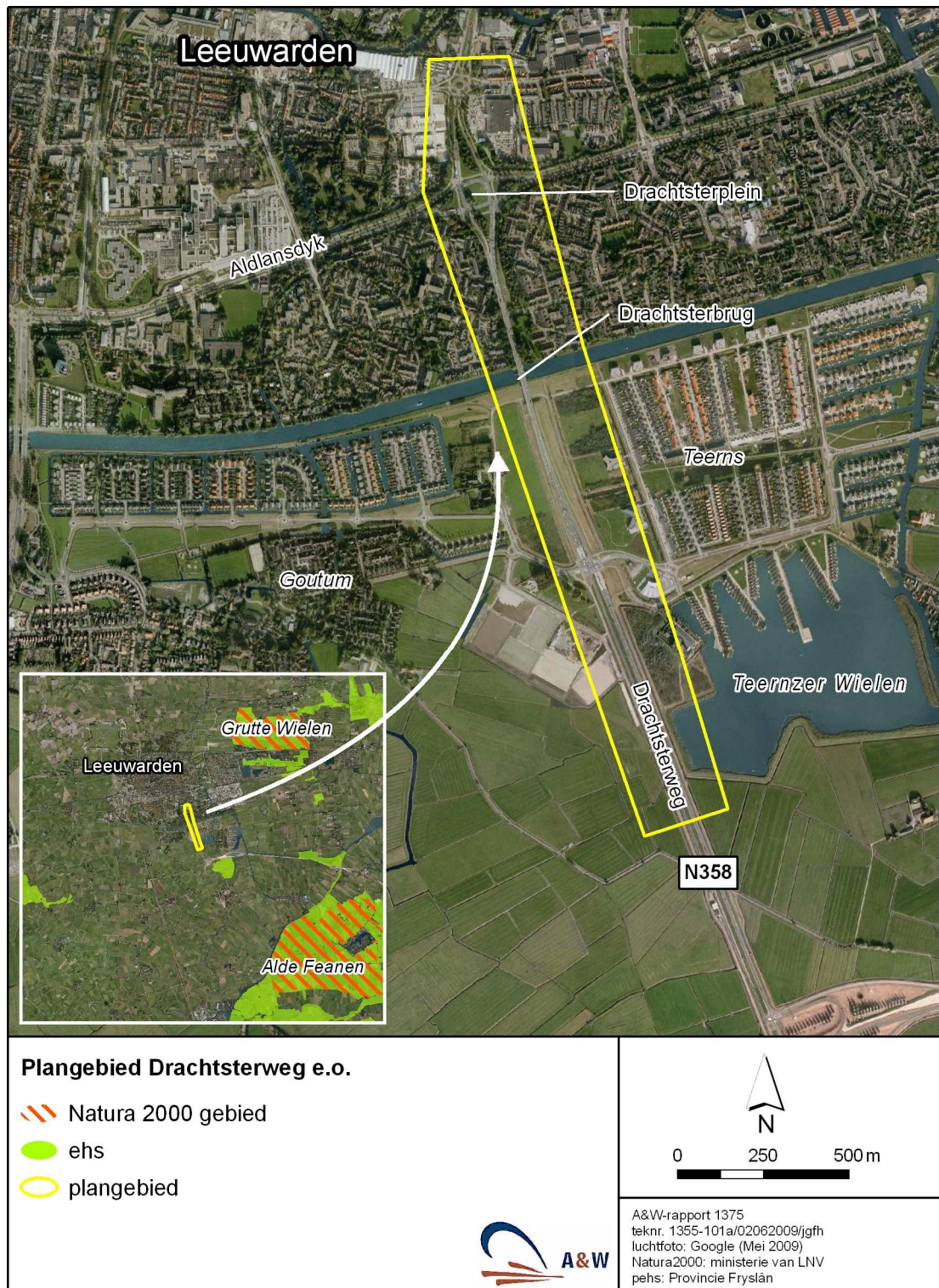
Het plangebied ligt aan de zuidzijde van Leeuwarden, en bestaat momenteel uit de Drachtsterweg (N 358), het kruispunt het Drachtsterplein en aangrenzende wegbermen en bosschages. Het onderzoeksgebied wordt in het noorden begrensd door de Tijnjedyk, in het zuiden door de Tearnzer Wielen (zie figuur 1). De Drachtsterweg is één van de belangrijke verkeersaders van de stad, en verbindt de stadsring met de Wâldwei, die ten zuiden van de stad loopt. Daarbij wordt het Van Harinxmakanaal via de Drachtsterbrug overgestoken. Over deze brug loopt tevens een fietspad. De huidige situatie voldoet om verschillende redenen niet meer aan de eisen van deze tijd, waarbij onder meer de autobereikbaarheid van Leeuwarden en de doorvaarhoogte en -breedte voor scheepvaart ontoereikend zijn (zie verder Gemeente Leeuwarden 2008).

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

De inrichtingsplannen waarop deze ecologische beoordeling betrekking heeft, betreffen verschillende ruimtelijke ingrepen. Voor een omschrijving van de voorziene ruimtelijke ingrepen wordt verwezen naar het document 'Project Drachtsterweg e.o.' (gemeente Leeuwarden 2008). Geplande ingrepen omvatten onder meer:

- Vervanging van de Drachtsterbrug door een aquaduct
- Ingrijpende reconstructie van het Drachtsterplein
- Aanpassen van de bestaande fietspaden
- Veranderen toegang Goutum/Zuiderburen/Hempens-Tearns
- Aanleg fiets- en sloepenroute Wiarda

De wijze waarop de wijzigingen aan de huidige situatie precies worden vormgegeven is momenteel nog niet bekend. Daarom gaan we er bij de ecologische beoordeling van uit, dat de werkzaamheden in elk geval kap van bomen, grondverzet, werkzaamheden aan de Drachtsterbrug en dempen van bestaande watergangen inhouden.

Figuur 1.

Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving. In de inzet is ten noorden van het plangebied Natura 2000 gebied 'Grote Wielen' aangegeven (rood gearceerd). Ten zuiden ligt Natura 2000 gebied 'Alde Feanen'.

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000 gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000 gebied (www.minlnv.nl). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen', op respectievelijk circa 6 en 8 kilometer van het plangebied (figuur 1). Voor de natuurwaarden waarvoor de genoemde Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, geldt dat ze geen ecologische relatie met het plangebied en de directe omgeving daarvan hebben, mogelijk met uitzondering van enkele ganzensoorten en de eendensoort de Smient. Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' worden door deze vogelsoorten gebruikt als rust- en overnachtingsgebied. De ganzen en de Smient foerageren echter op de graslanden rondom de Natura 2000-gebieden. De weilanden in de omgeving van het plangebied liggen binnen de actieradius van deze vogels en zijn in potentie geschikt als foeragegebied. Aantasting van deze functie als foeragegebied van ganzen en Smienten vormt een aantasting van de waarden van het Natura 2000-gebied. Het plangebied Drachtsterweg e.o. is ten gevolge van de huidige inrichting en het huidige intensieve gebruik (en daarmee samenhangende verstoring) op dit moment niet erg geschikt als foeragegebied. Het zal naar verwachting niet door foeragerende ganzen of Smienten worden gebruikt. In de wijde omgeving van het plangebied liggen graslanden die daarvoor beter geschikt zijn. De voorgenomen plannen leiden daarom niet tot conflicten met Natura 2000.

Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De verantwoordelijkheid van de realisatie van de EHS ligt voornamelijk bij de provincie. Binnen de begrenzing van het plangebied liggen geen gebieden die deel uit maken van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS, zie www.fryslan.nl). De voorgenomen plannen leiden daarom niet tot conflicten ten aanzien van deze regelgeving.

Ganzenfoeragegebieden

Als gevolg van landelijke regels over schadebestrijding bij overwinterende vogels op boerenland, moeten provincies gebieden aanwijzen waar alle ganzensoorten en Smienten met rust worden gelaten. De provincie Fryslân heeft hiertoe een aantal foeragegebieden aangewezen. Het plangebied ligt niet in of nabij een dergelijk gebied.

Overige gebiedsbescherming

Naast de hierboven genoemde vormen van gebiedsbescherming, kunnen gebieden ook worden beschermd via bijvoorbeeld een bestemmingsplan of het Streekplan. Het plangebied ligt niet binnen of aan gebieden die op een dergelijke manier worden beschermd.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

Het plangebied heeft een sterk stedelijk karakter waar beperkt ruimte is voor natuurwaarden. Bij deze ecologische beoordeling is alleen een beperkt aantal soorten relevant die behoren tot de soortgroepen planten, vissen, amfibieën, vogels, vleermuizen en overige zoogdieren. Gezien het biotoop en de geografische ligging van het plangebied worden geen beschermde soorten (Flora- en faunawet) of zeldzame soorten (Rode Lijst) van andere soortgroepen verwacht. Om te onderzoeken in hoeverre de omstandigheden in het plangebied het voorkomen van beschermde soorten mogelijk maken, is op 15 april 2009 een veldbezoek uitgevoerd.

De relevante soortgroepen worden hieronder verder toegelicht. Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. Deze niet-relevante soortgroepen zijn hieronder ook beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Het is, gelet op het huidige gebruik en beheer, niet waarschijnlijk dat beschermde plantensoorten uit categorieën twee en drie van de Flora- en faunawet voorkomen. Ook het voorkomen van plantensoorten van de Rode Lijst is niet waarschijnlijk.

Ongewervelde dieren

Gezien de verspreidingsgegevens en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals voortplantingswater voor beschermde libellen en waardplanten voor beschermde dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslan.nl, De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, De Boer & Van Hijum 2005, EIS *et al.* 2007).

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied geen reptielen zijn waargenomen (Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslan.nl, RAVON 2007). Bovendien vormt het plangebied voor reptielen geen geschikt leefgebied. Op basis hiervan worden geen reptielen in het plangebied verwacht.

Relevante soortgroepen

Vissen

In de omgeving van Leeuwarden komen de zwaar beschermde Bittervoorn en de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de Rivierdonderpad (eveneens middelzwaar beschermd) voor (zie de Digitale Natuuratlas van de provincie Fryslân, Brenninkmeijer *et al.* 2008). De Bittervoorn komt vooral voor in sloten in het friese kleigebied. Voorwaarde is, dat in de sloot zwanenmossels voorkomen. De Bittervoorn is van deze zoetwaterschelpdieren afhankelijk, omdat de eieren binnen in de schelp worden afgezet. De Kleine modderkruiper heeft een ruimere verspreiding, maar wordt vooral in wateren met een zandige of venige bodem aangetroffen. De Rivierdonderpad komt voor op plaatsen met een stenige bodem, bijvoorbeeld langs steenstortoevers.

In het zuiden van het plangebied zijn enkele sloten aanwezig. Het gaat om ondiepe bermsloten, met voedselrijk water. De plantengroei in deze wateren bestaat uit drijvende algen ('flap') en soorten als Gewone waterpest e.d. Indien zwanenmossels voorkomen in een sloot, kunnen deze doorgaans op de slootkant worden aangetroffen (in verwijderde bagger, of als prooirest van Muskusrat) dit was in het plangebied niet het geval. Gelet op het voorgaande zijn de sloten in het plangebied vermoedelijk niet erg geschikt voor de Bittervoorn. Ook voor Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad zijn de sloten in het plangebied niet erg geschikt. Ook het Van Harinxmakanaal is ter hoogte van het plangebied vermoedelijk niet geschikt voor de genoemde beschermde vissoorten. De oevers zijn bekaad, steenstort ontbreekt en het water is voedselrijk en troebel. Bij een eerdere visbemonstering in het Van Harinxmakanaal door A&W, op enkele kilometers van het plangebied, werden geen beschermde vissoorten aangetroffen (Bos *et al.* 2009). Om de voornoemde redenen gaan we er daarom van uit, dat de Bittervoorn, de Kleine modderkruiper en de Rivierdonderpad niet voorkomen in het plangebied.

Amfibieën

Het plangebied en de ruime omgeving daarvan kunnen een deel vormen van het leefgebied van algemeen voorkomende amfibieënsoorten. Deze zijn bijvoorbeeld Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander. Er worden geen zwaarder beschermde amfibieënsoorten (zoals bijvoorbeeld de Rugstreeppad) binnen het plangebied verwacht (Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslan.nl, Wymenga *et al.* 2006, RAVON 2007).

Vogels

Het plangebied is gelegen in een stedelijke omgeving, direct naast de drukke rondweg van Leeuwarden. Daarom is sprake van een behoorlijke verstoring door verkeer en menselijke aanwezigheid en is het plangebied niet erg geschikt voor broedende vogels. Vogelsoorten die mogelijk voorkomen, zijn bijvoorbeeld Houtduif en Merel. Het verstoren van broedende vogels is verboden door de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van zeven soorten vleermuizen. Het gaat om de Gewone grootvleermuis, de Watervleermuis, de Meervleermuis, de Dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis, de Rosse vleermuis en de Laatvlieger (Limpens *et al.* 1997, Kuijper *et al.* 2006, Wymenga *et al.* 2006, Vos 2007).

Foerageergebied

Het plangebied kan voor een aantal van de bovengenoemde soorten dienen als foerageergebied. Met name Dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger zijn hier te verwachten. Deze soorten komen vaak voor in stedelijk gebied. Het Van Harinxmakanaal wordt door foeragerende Meervleermuizen gebruikt (zie Kuijper *et al.* 2006). Het kanaal is ook een vleermuisvliegroute voor deze soort (zie verder).

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig die geschikt zijn als vleermuisverblijfplaats. In de (midden)bermen van Drachtsterweg zijn op verschillende plaatsen groenzones aanwezig, waarin ook bomen staan. Het gaat om relatief jonge bomen (vooral Gewone es en Canadese populier), waarin geen voor vleermuizen geschikte boomholten aanwezig zijn. Daarom is de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied niet waarschijnlijk.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen meestal gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren. Over het Van Harinxamkanaal is een vliegroute van Meervleermuizen aanwezig (zie Kuijper *et al.* 2006). Deze wordt gebruikt door vleermuizen uit de verschillende kolonies die aanwezig zijn in Leeuwarden en de omgeving. Meervleermuizen zijn zeer plaatstrouw, en kolonieplaatsen en vliegroutes worden jaar in jaar uit gebruikt.

Overige zoogdieren

Uit de werkatlas 'Zoogdieren in Fryslân' (Vos 2007) blijkt dat in de gemeente Leeuwarden de middelzwaar beschermde soorten Steenmarter voorkomt. Van deze zijn geen aanwijzingen voor verblijfplaatsen in het plangebied aangetroffen. Geschikte locaties (rustige overhoeken en dergelijke) ontbreken in het plangebied. Daarom mag worden aangenomen, dat de Steenmarter momenteel niet voorkomt in het plangebied. Wel komt waarschijnlijk een aantal licht beschermde zoogdieren in het plangebied voor, zoals Egel, Mol en diverse muizensoorten.

4. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

De werkzaamheden die voortkomen uit de voorgenomen bestemmingsplanwijziging hebben tot gevolg dat mogelijk enkele watergangen worden gedempt of vergraven, bosschages worden gekapt en bestaande verharding wordt vervangen. De werkzaamheden leiden vooral tot een tijdelijke verstoring gedurende de uitvoeringsfase van de werkzaamheden. Habitatverlies is naar verwachting (zeer) beperkt, omdat het plangebied in de huidige situatie reeds grotendeels verhard is. Habitatverlies treedt mogelijk op bij de kap van bomen of het dempen van wateren. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt ten gevolge van de plannen. Tevens kan de inrichting en het nieuwe gebruik van het plangebied leiden tot een verlies van kwaliteit van het beschikbare biotoop voor soorten met een beschermde status. Factoren die daarbij een rol kunnen spelen, zijn verstoring tijdens de aanleg van het pad en het gebruik van het pad daarna. De relevante gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN EN BEOORDELING

Natura 2000 gebieden

Gezien de aard van de herinrichting en het gebruik van het omliggende gebied, worden ook geen negatieve effecten op de overige natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' verwacht. De plannen stuiten daarom niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet.

Ecologische Hoofdstructuur

Binnen de begrenzing van het onderzoeksgebied of in de directe omgeving daarvan zijn geen gebieden aanwezig die vallen onder de PEHS. De plannen veroorzaken daarom geen aantasting van de wezenlijke waarden van de PEHS. Er treden geen conflicten op ten aanzien van deze regelgeving.

Overige gebiedsbescherming

Naast de hierboven genoemde vormen van gebiedsbescherming, kunnen gebieden ook worden beschermd via bijvoorbeeld een. Het plangebied ligt niet binnen of aan gebieden die via bestemmingsplannen of het Streekplan of op andere wijze worden beschermd.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN EN BEOORDELING

Vissen

Ten gevolge van de plannen worden mogelijk enkele watergangen gedempt of vergraven. Dit kan leiden tot habitatverlies en verstoring van de voorkomende vissen. Hieronder zijn soorten uit de tweede of derde beschermingscategorie van de Flora- en faunawet (zoals de Bittervoorn of de Kleine modderkruiper). Er treden daarom ten aanzien van vissen geen conflicten met de Flora- en faunawet op. Voor deze soortgroep hoeft geen ontheffing van deze wet te worden aangevraagd. De zorgplicht van de Flora- en faunawet vereist overigens

wel, dat het dempen van sloten op een visvriendelijke wijze wordt uitgevoerd. Hierover worden in paragraaf 5.3 enkele aanbevelingen gedaan.

Amfibieën

Ten gevolge van het dempen van sloten en het plaatselijk verwijderen van bosschages, treedt voor enkele licht beschermde amfibieënsoorten mogelijk habitatverlies op. In de omgeving is ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig en na de werkzaamheden kan het plangebied voor de meeste van deze soorten weer geschikt zijn. De betreffende diersoorten zijn alle ingedeeld in de lichte beschermingscategorie van de Flora- en faunawet, waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke projecten. Voor de (eventuele) verstoring van deze soorten is dus geen ontheffing nodig. Daarom veroorzaken de beoogde werkzaamheden geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soorten.

Vogels

Vogels zijn vooral in het broedseizoen gevoelig voor verstoring. Indien de werkzaamheden (bijvoorbeeld het kappen van bomen) starten binnen het broedseizoen, worden mogelijk nesten en broedende vogels in of in de omgeving van het plangebied verstoord. Deze verstoring is niet toegestaan. Het broedseizoen van de in het plangebied te verwachten vogels loopt van half maart tot half juli. De werkzaamheden dienen buiten deze periode te worden gestart. Wanneer vóór het broedseizoen gestart wordt met de werkzaamheden, zullen zich geen broedvogels in het gebied vestigen door de verstoring die de werkzaamheden tot gevolg hebben. Indien onverhoopt toch in het plangebied wordt genesteld, moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na het broedseizoen. Daarom is het in dat geval verstandig om maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden vogels in het gebied gaan nestelen. Deze maatregelen zijn bijvoorbeeld het afdekken van zandhopen en het direct afvoeren van snoei- en kaphout.

Vleermuizen

Foerageergebied

Het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van vleermuizen. De beoogde herinrichting zal geen grote wijzigingen veroorzaken in de huidige kwaliteit van dit deel van het foerageergebied. Bovendien is in de directe omgeving in ruime mate kwalitatief vergelijkbaar foerageergebied beschikbaar. Om die redenen kan worden geconcludeerd dat de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaakt ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Vliegroutes

Het Van Harinxmakanaal vormt een vliegroute voor de Meervleermuis. Wanneer de werkzaamheden leiden tot verstoring van deze vliegroute (bijvoorbeeld ten gevolge van verlichting) of wanneer de vliegroute al of niet tijdelijk wordt onderbroken of geblokkeerd, treden voor de aanwezige vleermuizen negatieve effecten op. Bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden wordt geen extra kunstlicht geplaatst (Meervleermuizen zijn gevoelig voor lichtverstoring, zie Kuiper *et al.* 2006). Ten tweede worden de werkzaamheden bij de Drachtsterbrug ten behoeve van de scheepvaart gefaseerd uitgevoerd. Het kanaal wordt nooit in zijn geheel afgesloten, zodat er altijd een open doorgang voor de Meervleermuis over blijft. Naar verwachting worden de negatieve effecten op de aanwezige Meervleermuisvliegroute door deze werkwijze grotendeels weggenomen. Conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van de Meervleermuis worden zo vermeden.

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Daarom treden er ten aanzien van vleermuisverblijfplaatsen geen negatieve effecten ten gevolge van de plannen.

Overige zoogdieren

Tijdens de uitvoering van de herinrichting gaat voor enkele licht beschermde zoogdieren een klein deel van het leefgebied tijdelijk verloren. Voor de betreffende soorten is voldoende alternatief leefgebied aanwezig en na voltooiing zal het gebied grotendeels weer geschikt zijn als leefgebied. Voor licht beschermde soorten een vrijstelling van ontheffing geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Verblijfplaatsen van zoogdieren uit de categorieën twee en drie van de Flora- en faunawet (middelzwaar en zwaar beschermd) komen niet voor in het plangebied. Er treden geen negatieve effecten op ten aanzien van middelzwaar en/of zwaar beschermde overige zoogdiersoorten. De herinrichting van het plangebied veroorzaakt ten aanzien van overige zoogdiersoorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde en kritische soorten (mogelijk) in het plangebied en omgeving voorkomen. Aangegeven is voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst met status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Gewone pad	(+)	+	-	Nee
Kleine watersalamander	(+)	+	-	Nee
Bruine kikker	(+)	+	-	Nee
Overige inheemse zoogdieren Bosspitsmuis, Aardmuis, Veldmuis, Bosmuis, Egel, Mol en Haas	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Rivierdonderpad	-	+	-	Nee
Kleine modderkruiper	-	+	-	Nee
Inheemse broedvogels	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Steenmarter	-	+	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Bittervoorn	-	+	kwetsbaar	Nee
Gewone grootoorvleermuis	(+)	+	-	Nee
Watervleermuis	(+)	+	-	Nee
Meervleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee
Ruige dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee
Rosse vleermuis	(+)	+	-	Nee
Laatvlieger	(+)	+	-	Nee

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden

Er worden geen effecten op Natura 2000-gebieden verwacht en er is vanuit de Natuurbeschermingswet dan ook geen bezwaar tegen de plannen.

Ecologische Hoofdstructuur

De voorgenomen plannen veroorzaken geen aantasting van de wezenlijke waarde van de PEHS. Er is vanuit de regelgeving omtrent de PEHS geen bezwaar tegen de plannen.

Overige vormen van gebiedsbescherming

Op het plangebied zijn geen overige vormen van gebiedsbescherming van toepassing.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Planten, vissen, reptielen Steenmarter, Eekhoorn, Boomarter en overige soorten

In het plangebied komen geen wettelijk beschermde planten en reptielen voor. Daarnaast zijn, door het ontbreken van geschikt biotoop, geen effecten op wettelijk beschermde vissen te verwachten. Van de middelzwaar beschermde Steenmarter en komen naar verwachting geen verblijfplaatsen voor. De plannen veroorzaken ten aanzien van deze soorten en soortgroepen geen conflict met de Flora- en faunawet. Ten aanzien van overige in het plangebied voorkomende soorten (mollusken, dagvlinders, etc.) geldt, dat er geen conflicten met de Flora- en faunawet optreden ten gevolge van de plannen.

Licht beschermde amfibieën en zoogdiersoorten

De werkzaamheden leiden ten aanzien van licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten mogelijk tot tijdelijke effecten, die bestaan uit verstoring ten tijde van de werkzaamheden. Naar verwachting kunnen deze licht beschermde soorten na afronding van de werkzaamheden wederom gebruik maken van een deel van het gebied en is geen sprake van permanente effecten. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De plannen veroorzaken ten aanzien van de licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten geen conflict met de Flora- en faunawet.

Vogels

De werkzaamheden in het plangebied veroorzaakt ten aanzien van vogels geen conflict met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de voorwaarde dat de werkzaamheden ten behoeve van de aanleg van het beoogde pad geen verstoring veroorzaakt voor broedende vogels. In paragraaf 4.3 onder het kopje 'Vogels' is uitgelegd, hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Vleermuizen

Ten aanzien van vleermuizen worden geen negatieve effecten verwacht, mits de vliegroute van de Meervleermuis boven het Van Harinxmakanaal niet wordt aangetast of fysiek wordt onderbroken. Omdat de uitvoering van de werkzaamheden zodanig is, dat deze vleermuisvliegroute kan blijven functioneren tijdens de werkzaamheden (zie ook paragraaf 4.2) worden ten aanzien van vleermuizen geen conflicten met de Flora- en faunawet verwacht.

5.3. AANBEVELINGEN

Visvriendelijk dempen

Vanuit de zorgplicht van de Flora- en faunawet, is het wenselijk om het dempen van sloten op een visvriendelijke manier uit te voeren. Visvriendelijk dempen houdt in, een te dempen sloot voorafgaand aan de werkzaamheden wordt verbonden een andere watergang (die niet wordt gedempt). Vervolgens wordt aan de andere zijde van de betreffende sloot begonnen met dempen. Vissen krijgen zo de kans te ontsnappen naar een andere watergang.

LITERATUUR

- Boer, E.P. de & E. van Hijum. Libellen in Friesland. Voorlopige verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Friesland "De Hynstebiter", 2005. uitgave in eigen beheer. Warns.
- Bos, D., Biezenaar, P. & F. Hoekema 2009. Ecologische toetsing van het (ontwerp) tracé van de rijksweg 31, Haak om Leeuwarden. A&W-rapport 1251. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek, Veenwouden.
- Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans 2008. Verspreiding van beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-rapport 1029. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Kuijper, D., J. Schut, A.-J. Haarsma, J. Ouwehand, H. Limpens & D. van Dullemen (red.) 2006. Meervleermuizen in Fryslân: kennisontwikkeling voor soortbescherming. A&W-rapport 748. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV 2003. Ondernemen en de Flora- en faunawet. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2004. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV 2005. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Wymenga, E., A. Brenninkmeijer, L. Heikoop & J. Schut (red.) 2006. Speciale Beschermingszones en beschermde soorten in Fryslân. A&W-rapport 486. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân:
<http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dna>
- www.fryslan.nl
- www.minlnv.nl
- www.natuurloket.nl

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§2.1) en soortbescherming (§2.2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en Beschermd Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet 1998 en overige gebiedsbescherming

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000 gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000 gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitats waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000 gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000 gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000 gebieden zijn toegestaan. Totdat de nieuwe aanwijzingsbeschikkingen definitief zijn vastgesteld, gelden de vigerende kwalificerende waarden.

Als er activiteiten in of nabij een Natura 2000 gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de

instandhoudingsdoelstellingen of kwalificerende waarden van de Natura 2000 gebieden hebben. Er zijn drie uitkomsten mogelijk (ministerie van LNV 2005):

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd middels de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd middels een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

Bij een Passende beoordeling volgt een strengere toetsing. De Verslechterings- en verstoringstoets en de Passende beoordeling vallen buiten de reikwijdte van deze beoordeling. Ze worden toegelicht in hoofdstuk 7, waarin het vervolgtraject wordt beschreven.

De kwaliteit van Natura 2000 gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000 gebied, moet deze beoordeeld worden. Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000 gebied kunnen bijvoorbeeld kwalificerende soorten in het Natura 2000 gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000 gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000 gebieden, zoals hydrologische effecten en verstoring als gevolg van grote grondwateronttrekkingen, ingebruikname van vliegvelden en dergelijke. Verstoring treedt ook op als kwalificerende soorten uit het Natura 2000 gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen bedreigd wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven km rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000 gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000 gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000 gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000 gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Onder de vernieuwde Nb-wet vervalt het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermd Natuurmonumenten. Beide vallen onder de noemer Beschermd Natuurmonumenten. Als Beschermd Natuurmonumenten binnen Natura 2000 gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000 gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermd Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000 gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermd Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (ministerie van LNV 2003).

De bescherming van de overige natuurgebieden is geregeld in bestemmingsplannen, die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

1.2 Gebiedsbescherming in een ecologische beoordeling

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden (externe werking)?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan

worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie beschermingscategorieën. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën:

1. soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten);
2. soorten waarvoor vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten);
3. soorten waarvoor *onthefing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist, moet ter goedkeuring zijn ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

1. de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. er is geen alternatief voor de ingreep;
3. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria zijn voldaan.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

2.3 Soortbescherming in een ecologische beoordeling

In een ecologische beoordeling worden ten aanzien van soortbescherming de volgende vragen beantwoord:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de Flora- en faunawet bezwaren tegen de plannen en zijn dientengevolge ontheffingsaanvragen nodig?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Europese richtlijnen zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijsten van kwetsbare en bedreigde soorten van Nederland en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

In de ecologische beoordeling is per soortgroep steeds als eerste bron het Natuurloket geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Het Natuurloket geeft een overzicht van de gegevens van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora & Fauna (VOFF). De gegevens zijn weergegeven op kilometerhokniveau¹. Aangezien de kilometerhokken niet exact samenvallen met de grenzen van het plangebied, kan het zijn dat de genoemde soorten niet in het plangebied voorkomen. Ook zijn de gegevens soms (tientallen) jaren oud. De beschermde soorten worden op het natuurloket niet bij name genoemd. De gegevens zijn ter betaling opvraagbaar.

---

¹ Kilometerhokken: De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst verdeeld in blokken van 1 bij 1 km, de zogenaamde kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden.

Daarnaast is in een aantal overzichtswerken en websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in de ruime omgeving van het betreffende plangebied voorkomen. De meeste van deze bronnen presenteren hun gegevens op een schaal van 5x5 km grote uurhokken, waardoor de gegevens een ruimer gebied beslaan dan het plangebied.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten, waarvan het voorkomen in de omgeving bekend is, de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn.

Effecten

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering).

Beoordeling

Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden, zijn voor bepaalde soorten ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval wordt geadviseerd of daarbij verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.